

עלון שבועי נחלת שדה

חידושי תורה בזרן הדרוש והאגדה על פרשת השבוע
מאת מחבר סדרת הספרים "נחלת שדה" על התורה והמועדים

ערש"ק פרשת ניצבים וילך תשע"א

לתגובות/הערות/דרשות והרצאות ניתן לפנות לטלפון – 050-4145482,
או למייל chagitben@neto.net.il וכן בת.ד. 41072 ירושלים.

הנושא: ברית מילה – ההסתר שבפרסום

ואם יכול אדם שיעשה כל דרכיו לשם שמים ולא יפרש
לבריות אפילו אחד מהם, שכרו כפול ומכופל מפני שכבוד
אלהים הסתר דבר. עכ"ל.

אמנם בכל זאת ציוונו הקב"ה לעשות את המצוות בגלוי,
והוא בכדי שילמדו האחרים לקיים גם כן את רצון ה',
ובכדי שלא יתשלחו ממצוות התורה יש ענין לעשותם דוקא
בגלוי לפני בני האדם.

ובזה פירש בספה"ק ייטב לב את הפסוק בפרשתנו (כ"ט,
כ"ח) "הנסתרות לה' אלהינו והנגלות לנו ולבנינו עד עולם
לעשות את כל דברי התורה הזאת", והיינו, שעל האדם
לקיים הן את המצוות שבסתר והן את המצוות שבגלוי,
"לה' אלקינו" - לשם שמים, אך מה הטעם לעשותן בגלוי,
הרי עדיף היה לעשותן בצנעה? על זה אומר הכתוב:
"והנגלות לנו ולבנינו ... לעשות את כל דברי התורה
הזאת", כדי ללמד את האחרים שיתנהגו כן. עכת"ד.

אולם כשמקיים את המצוה באופן גלוי, הרי שמוטלת עליו
החובה להקפיד שיהיה זה לשם שמים על אף שאחרים
רואים את מעשיו, ויתנהג כאילו נמצא הוא לבדו ללא
שאף אחד רואה אותו ואת מעשיו הטובים, כדי שלא ישל
ברשת הגאווה.

ויש לומר, שזה עניינם של מצוות תפילין, שיש בהן גם
תפילין של יד אשר עליהן להיות מכוסות, כמו שדרשו
חז"ל (מנחות לז:): "והיה לך לאות על ירך" - לך לאות ולא
לאחרים לאות. ואילו תפילין של ראש עניינם גילוי
ופרסום, כמו שדרשו חז"ל (ברכות ו:): "וראו כל עמי הארץ
כי שם ה' נקרא עליך ויראו ממך", ותניא רבי אליעזר
הגדול אומר: אלו תפילין שבראש. ע"כ. היינו שצריך
להראותם כלפי חוץ.

כי תפילין של יד מרמזות על הצורך בקיום המצוות
בצנעה, לבל יפרסמו ויגלה אותם לאחרים. אולם תפילין
של ראש באות ללמד, כי על האדם גם לקיים מצוות
בפרסום ובגילוי כדי שאחרים ילמדו ממנו לקיים את רצון
ה'.

וזהו גם הענין שבבית המקדש היו שני מזבחות, מזבח
החיצון ומזבח הפנימי, להורות, כי על האדם לקיים את

"לא בשמים הוא לאמר מי יעלה לנו השמימה ויקחה לנו
וישמענו אותה ונעשנה". (ל', י"א)

כתב בעל הטורים: ראשי תיבות מילה וסופי תיבות הוי"ה,
לומר שאינו יכול לעלות השמים אצל ה' אם לא שיהא
נמול וכו'. ע"כ. וצריך להבין מה ענין פסוק זה אצל מילה.

עוד צריך ביאור, כתב בתרגום יונתן בן עוזיאל על הפסוק
(ויחי מ"ח, כ'): "ויברכם ביום ההוא לאמר בך יבורך ישראל
לאמור וגו'", תירגם: בך יוסף ברי יברכון בית ישראל ית
ינוקא ביומא דמהולתא. ע"כ. ושוב צריך ביאור, מה עניינו
של יוסף למצות ברית מילה, שיברכו את התינוק ביום
המילה שיהיה כיוסף הצדיק.

מציינו שמצות מילה נקראת "ברית", כמו שנאמר (לך לך
י"ו, ב'): "ואתנה בריתי ביני ובינך", ויש לומר, כי ישנן
בתורה תרי"ג מצוות, נמצא שמלבד מצות מילה יש עוד
תרי"ב מצוות כמנין ברי"ת. ומצות מילה נקראת "ברית",
לרמז כי על ידי מצוה זו יוכל לקיים עוד תרי"ב מצוות
כראוי, ונבאר.

עיקר עבודת המצוות היא קבלת עול מלכות שמים בלבן
של האדם, "רחמנא לבא בעיי", וכן את המצוות עדיף
לקיימן בצנעה כדי שלא יבוא לידי התנשאות וגאווה,
שעושה כן כדי להתפאר על בני האדם.

כמו שמצינו בזוה"ק (פרשת אחרי מות דף סא.) על הפסוק
(שיר השירים ב', י"ד) "יונתי בחגוי הסלע בסתר המדרגה
וגו'", וז"ל (יתרגום): בסתר המדרגה, אלו התלמידי חכמים
הצנועים שבהם, שמצניעים ומסתירים את מדרגותיהם
ומשפילים עצמם והם חסידים יראי ה', שהשכינה לא
מסתלקת מהם לעולם. ע"כ.

וכתב המהר"ח בספרו שערי קדושה (ח"ב שער ד'): ידעת
מה שאמרו רבותינו ז"ל (ירושלמי חגיגה פ"א) ענין אותה
האשה שהיתה נענשת בגיהנם על שהיתה מספרת
לחברתה היום התעניתי וכו'. ולא די שאינו מקבל שכר
אלא שנידון בגיהנם, כי הרי מגלה דעתו שאין מעשיו כלל
לשם שמים, והוא מכלל הפרושים (סוטה כב:) פרוש נקפי,
פרוש קזאי, ואמרו רבותינו ז"ל (אליהו רבא פכ"א): לעולם
יהא אדם ירא שמים בסתר, ויהיו כל דרכיו לשם שמים.

המצוות פעמים בסתר ופעמים אף בגלוי, כדי ללמד האת האחרים.

והנה, ראשי תיבות של שם הוי"ה הוא "ישמחו השמים ותגל הארץ", כלומר האותיות י"ה הם מכוסים, ומרמזים ל"ישמחו השמים" שכלפי שמיא אכן מספיק בעבודה מכוסה אף שאינו נראה לבני אדם, אבל אותיות ו"ה מרמזים על "ותגל הארץ", היינו "ותגל" מלשון התגלות, שלגבי מה שנוגע לעולם הזה, בו מן הצורך לגלות את מעשיו כדי ללמד לאחרים.

מצות מילה, מצוה בעשרה אנשים, כנפסק בשולחן ערוך (יו"ד סי' רס"ה סעי' ו'), וז"ל: היכא ראפשר עבדינן למילה בעשרה, והיכא דלא אפשר עבדינן בפחות מעשרה. עכ"ל. וכן יש ענין להרבות באנשים כמו שכתב בספר זוכר הברית (סימן כ"א סעיף ג') שיש מצוה ללכת לברית מילה. והוסיף, כי אף שיש שם כבר עשרה, יש מצוה על הנוספים.

אולם כלפי מקיים המצוה – התינוק, אין הבדל אם יש שם הרבה אנשים או מעט, שכן אינו יודע ואינו מרגיש דבר.

נמצא, כי מצוה זו מצד אחד נעשית בפרסום, אולם מצד שני נעשית היא בסתר, כי התינוק כלל אינו מתגאה. והיינו, יש בה גם את חלק של "ישמחו השמים" וגם את חלק "ותגל הארץ". ולכך "מי יעלה לנו השמימה" ראשי תיבות מילה. להורות על עליית חלק הארץ, שעניינו פרסום עבודת ה', שעושה כן לשם שמים. וסופי תיבות שם הוי"ה. להורות, כי במצוה זו יש שלימות הן של שם י"ה המורה על כיסוי והסתרה, והן של אותיות ו"ה, המורים על גילוי ופרסום.

וזהו גם ביאור הפסוק שאומרים קודם מצות מילה: "אשרי תבחר ותקרב ישכן חצריך נשבעה בטוב ביתך קדש היכלך". כמובא בזוה"ק (פרשת לך לך דף צד:), שאבי הבן צריך לומר את הפסוק "אשרי תבחר ותקרב ישכון חצריך", והעומדים שם אומרים "נשבעה בטוב ביתך קדוש היכלך". ומאן דלא אמר הכי, אפיק גרמיה מעשר חופות דזמין קוב"ה למעבד לצדיקיא בעלמא דאתי. וכלהו מתקשראן בהאי. ובגיני כך עשרה מילי אית בהאי קרא "אשרי תבחר" וכו'. עיי"ש.

וזאת משום, שמצוה זו יש בה גם בחינת "חצר" הנמצאת בחוץ כלפי הרואים, וגם בחינת "בית" ו"היכל", אשר מסמלים לפנימיות.

נמצא, כי מצות מילה היא יסוד לכל תרי"ב מצוות, כי על ידה יבוא לקיים את המצוות כראוי, ללא כוונות של גאווה והתנשאות.

עתה נבין מה עניינו של יוסף למצות ברית מילה, הגמרא בסוטה (לו:): אומרת: יוסף שקידש שם שמים בסתר – הוסיפו עליו אות אחת משמו של הקב"ה. והיינו יוסף הוא הסמל של קיום מצוות בסתר, אך לאחר מכן נתפרסם על ידי שנעשה מלך על מצרים ונתגלה לכל צידקותו. וכדברי רש"י (שמות א', ה'): ...אלא להודיעך צדקתו של יוסף, הוא יוסף הרועה את צאן אביו, הוא יוסף שהיה במצרים ונעשה מלך ועומד בצדקתו. ע"כ. לכך ביום הברית, בו מקיים התינוק את מצות מילה, מברכים אותו ושיהיה כיוסף אשר קיים מצוות עם אותה כוונה גם כאשר היה לברו בסתר וגם כשהיה זה בגלוי.

ומצינו שמברכים בברכת המזון בברית מילה: "הרחמן הוא יברך את אבי הילד מיום השמיני והלאה ירצה דמו". כלומר, שדם המילה הרי הוא כדם הקרבנות. ואכן גם אצל ריצוי דם הקרבנות, מצינו ענין של הסתר וגילוי יחדיו וכמצות מילה. שכתב בספה"ק שם משמואל (פרשת צו, תרע"ג) בשם אביו בעל האבני נזר זי"ע להסביר ענין בגדי הכהנים וז"ל: הטעם דכהנים צריכים בגדים ואם אין בגדיהם עליהם אין כהונתם עליהם, ולויים אינם צריכים לבגדים, ואמר: כי הכהנים באשר הם פנימיים ועבודתם בחשאי, צריכים בגדים לכיסוי הפנימיות כמו שכל דבר פנימי צריך כיסוי, וכן הנשמה כשבאה לזה העולם צריכה לכיסוי שהוא הגוף, וכן מלאך כשנשתלח לזה העולם צריך ללבוש גופני, אבל לויים שעבודתם בהתגלות בשיר ובקול אינם צריכים לכיסוי. עכ"ד.

ובדרך זו ביאר בעל האבני נזר (הובא בספר נאות דשא ח"א עמ' קע"ד) מדוע "מקבלה ואילך מצות כהונה" (ובחים לב.), כי השחיטה היא עבודה שבגלוי ולכן אינה שייכת רק לכהנים, לא כן קבלת הדם בתוך הכלי – בתוך פנימיות הכלי, כי שם כלי שרת הוא על הפנימיות שבו (כיעוי" שם מה שהוכיח כן), לכן מצוה זו מוטלת על הכהנים.

והרי לאחר קבלת הדם נלקח הדם ונזרק על גבי המזבח החיצון, כלומר, יש בו ענין של הוצאה מהפנימיות אל החיצוניות, וזה ריצויו, ללמד, כי שלמות המצוה היא גם כשנעשית בחוץ לעיני הרואים, ללא כוונות של התנשאות.

זהו גם ענין ריצוי הדם של התינוק, שיעשה את מצוותיו ללא כוונות של התנשאות.

בספר תפארת בנים (ח"ג עמ' כ"ז) מובא מעשה בענין זה: סיפר לי הרב מאיר גרוסמן שליט"א ששמע מהאדמו"ר רבי יצחק זי"ע מפשעווארסק – אנטוורפן, שדרכו היתה לנסוע לאדמו"ר בעל "דברי יחזקאל" משינאווא זי"ע, ולאחר הסתלקותו נסע להסתופף בצל בנו האדמו"ר מצעשינוב זי"ע, ובאותה תקופה היה נוהג עצמו להיות ער כל הלילה, והיה ישן רק ביום. פעם אחת אמר לו האדמו"ר מצעשינוב: דע לך, מי שער בלילות צריך להתנהג באופן שלא יהא ניכר עליו שום עייפות. שאם יכירו בני אדם בעייפותו, אז אין עבודתו תמה מפני שיש לו פניות.

וכשסיפר זאת הוסיף האדמו"ר לשומעי לקחו: חלון חדרו היה משקיף לעבר שדות מוריקים, כך שאף אחד לא ידע מהתנהגותי שאיני ישן בלילה, ואעפ"כ הכיר מורי על פני שהנני עיף, והוכחני שאין זה הגון, מפני שחשש שזה מביא להרהורי גאווה ופניות.

עומדים אנו ימי ספורים לפני יום הדין, בספה"ק ראשית חכמה (שער התשובה סוף פ"ו) מגלה לנו, שמי שמסתיר את מעשיו מבני אדם, הקב"ה חופה עליו בלבוש של חסד שלומרו של יכירו בו בעלי הדין. יעו"ש.

אולם אין הכוונה שעתה נלך ונסתתר בביתנו, אלא המעשים צריכים להיות בסתר כלפי עצמנו, היינו, שעשיית המעשים תהיה אצלנו כה פשוטה עד שלא נמצא מקום להתגאות בכך, כמו שאין אדם מתגאה שיש לו חמש אצבעות והוא לא בעל מום (עי' מכתב מאליהו ח"ג עמוד 60 מה שכתב בזה).

ויהי רצון שניכתב וניחתם לאלתר לחיים טובים ולשלום.